

Kestävä tekstiiliala

Tekstiili- ja muotiala elää merkittävää murroskautta. Vastuullisuus ja digitalisaatio muuttavat alaa ennennäkemättömällä tavalla ja haastavat olemassa olevia arvoketjuja ja toimintamalleja.

Tutkimme Texmarissa Kestävä tekstiiliala -hankkeessa, mitä kestävyys tarkoittaa Suomen tekstiilialan organisaatioissa. Kyselyssä oli viisi asiakokonaisuutta; jätelakiuudistus, organisaatioiden ympäristöseuranta, ylijäämätekstiilien käyttö, kiertotalous ja tuottajavastuu. Kysely oli auki kolme viikkoa syksyllä 2023 ja siihen osallistui 59 organisaatiota vaatetusosalta, huonekalualalta, kenkien valmistuksesta ja ompelimoita sekä suutareita.

TIIVISTELMÄ

Monet pienet ja keskisuuret organisaatiot tarvitsevat taloudellista tukea tarvittavien kierrätys- ja kiertotaloustavoitteiden saavuttamiseksi.

Organisaatioiden ympäristöllisistä tavoitteista suurin on jätemäärän vähentäminen, jonka valitsi 89,7% kyselyyn vastanneista. Vain reilut puolet valitsi hiilijalanjäljen pienentämisen. Jätteiden määrä on todellinen ongelma, sillä esimerkiksi leikkuujätettä jää 84,5% vastanneista organisaatioista.

Tällä hetkellä ylijäämätekstiilit hävitetään joko sekajätteenä (49,1%) tai energiajätteenä (31,6%). Tekstiilien lahjoittaminen on myös hyvin suosittua. Kyselyyn osallistuneista organisaatioista 64,9% valitsi lahjoittamisen ylijäämätekstiilin hävittämismuodoksi.

Vastanneista 60% kannatti tuottajavastuun laajentamista tekstiilialalle. Toteutuessaan tämä tarkoittaisi sitä, että organisaatioilla olisi oikeus ja velvollisuus järjestää tuotteidensa jätahuolto, kun ne poistetaan käytöstä.

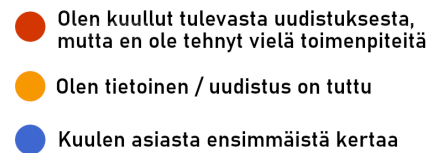
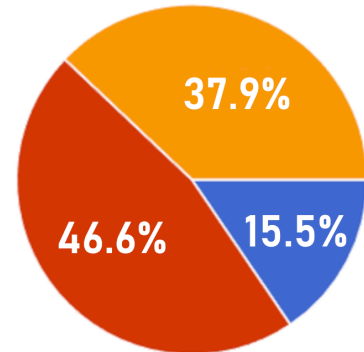
JÄTELAKIUUDISTUS

Euroopan unioni vaatii tekstiilijätteen erilliskeräyksen järjestämistä vuoteen 2025 mennessä. Suomessa kuntien edellytetään järjestävän kotitalouksien tekstiilijätteiden erilliskeräys vuodesta 2023 alkaen. Tuotantoyritysten poistotekstiilin lajittelua ei ole kuntatasolla vielä yhdenmukaistettu. Velvollisuus kierrätykseen on kuitenkin olemassa. Jättesuunnitelman mukaan kierrätystavoitteisiin pääsemisessä vaaditaan erilliskierrätyksen tehostamista ja kierrätyskapasiteetin lisäämistä.

1.

Kysyimme, kuinka tietoisia tekstiilialan toimijat ovat tulevasta EU-direktiivin vaatimasta tekstiilien erilliskeräyksestä.

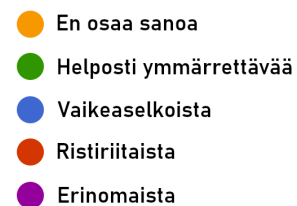
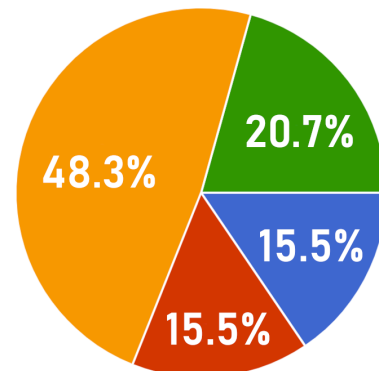
Vastanneista 46,6% on kuullut tulevasta uudistuksesta, mutta ei ollut tehnyt mitään toimenpiteitä. 37,9% kertoi olevansa tietoinen uudistuksesta tai että uudistus on ennestään tuttu. Loput vastaajista eli 15,5% kuuli jätelakiuudistuksesta ensimmäistä kertaa.

2.

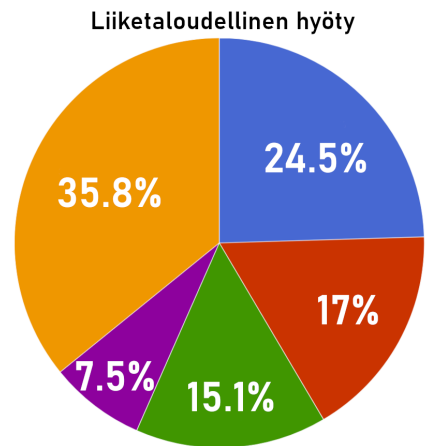
Seuraavaksi kysyimme millaista tekstiilin jätehuoltoa koskeva tiedotus on vastaajien mielestä ollut, jos he ovat sellaista saaneet.

Vastaajista suurin osa eli 48,3% ei osannut sanoa minkälaista tiedotus on ollut. Olisiko tähän kenties syynä, että tiedotus on ollut hyvin erilaista eri tiedotuskanavissa. 30% kertoi tiedotuksen olleen joko vaikeaselkoista tai ristiriitaista ja 20,7% ilmoitti tiedottelun olleen helposti ymmärrettävää. Kenenkään vastaajan mielestä tiedotus ei ole ollut erinomaista.

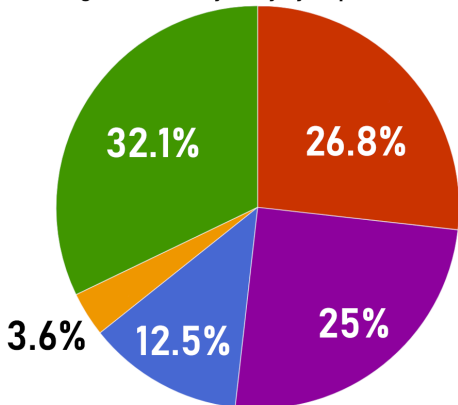
3. Mitä erilliskeräys voisi merkitä organisaatioille?

Erilliskierrätyksen liiketaloudellisen hyödyn mahdollisuus jakoi mielipiteitä. 60,3%lle sillä ei joko ollut merkitystä tai se ei koskenut kyselyyn vastanneita organisaatioita. 39,6%lle erilliskierrätys toisi positiivista liiketaloudellista hyötyä; 17% uudistuksella olisi jonkinlainen painoarvo, 15,1% uudistus on hyödyllinen ja 7,5%lle painoarvo olisi iso.

- Tällä ei ole juurikaan merkitystä
- Tämä ei koske organisaatiotamme / minua lainkaan
- Tällä on jonkinlainen painoarvo
- Uudistus on hyödyllinen
- Tällä uudistuksella on erittäin iso painoarvo organisaatiossamme

Ekologisuus / hiilijalanjäljen pienentäminen

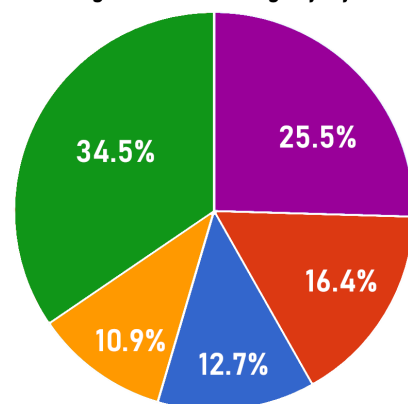

- Uudistus on hyödyllinen
- Tällä on jonkinlainen painoarvo
- Tällä uudistuksella on erittäin iso painoarvo organisaatiossamme
- Tämä ei koske organisaatiotamme / minua lainkaan
- Tällä ei ole juurikaan merkitystä

Erilliskierrätyksen ekologinen ja hiilijalanjälkeä pienentävä merkitys koettiin tärkeäksi. Hyödylliseksi sen koki 32,1% ja 26,8% organisaatioista sillä on jonkinlainen painoarvo ja 25% sillä on iso painoarvo.

Erilliskierrätyksen tuoman imagohyödyn koki hyödylliseksi 34,5% ja imagohyödyllä koetaan olevan erittäin iso painoarvo 25,5% mielestä.

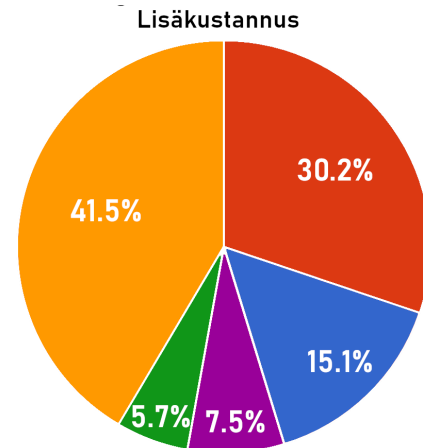
Organisaation imagohyöty

- Uudistus on hyödyllinen
- Tällä uudistuksella on erittäin iso painoarvo organisaatiossamme
- Tällä on jonkinlainen painoarvo
- Tämä ei koske organisaatiotamme / minua lainkaan
- Tällä ei ole juurikaan merkitystä

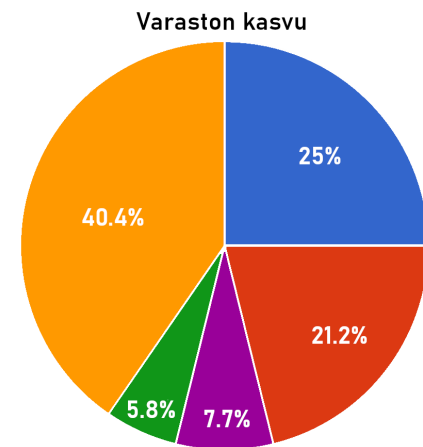
Erilliskierrätyksen aiheuttamat lisäkustannukset jakoivat vastaajien mielipiteitä.

56,6% lisäkustannuksilla ei ole tai ei ole juurikaan merkitystä kun taas 37,7% oli sitä mieltä, että lisäkustannuksilla tulee olemaan jonkinlainen tai iso painoarvo heidän organisaatioonsa.

- Tällä ei ole juurikaan merkitystä
- Tällä on jonkinlainen painoarvo
- Tämä ei koske organisaatiotamme / minua lainkaan
- Tällä uudistuksella on erittäin iso painoarvo organisaatiossamme
- Uudistus on hyödyllinen

Erilliskierrätyksen vaikutusta varastoon ei suurin osa kokenut tärkeäksi. 65,4% sillä ei joko ollut merkitystä tai se ei koskenut kyselyyn vastanneita organisaatioita.

- Tällä ei ole juurikaan merkitystä
- Tämä ei koske organisaatiotamme / minua lainkaan
- Tällä on jonkinlainen painoarvo
- Tällä uudistuksella on erittäin iso painoarvo organisaatiossamme
- Uudistus on hyödyllinen

YMPÄRISTÖSEURANTA

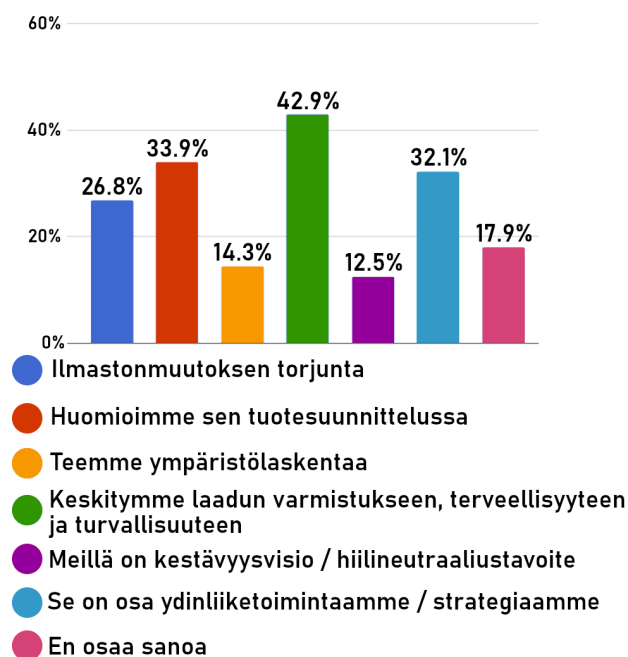
Hiilijalanjälki on jonkin tuotteen, toiminnan tai palvelun aiheuttama ilmastokuorma. Tiedon kartuttamiseksi organisaatiot voivat tehdä laskelmia oman toimintansa päästöistä.

Hiilijalanjälki voidaan laskea tuotteelle, toiminnolle tai koko yritykselle.

Joskus tarjouspyyntöjen ja toimeksiantojen ehtona pyydetään tietoa organisaation hiilijalanjäljestä. Vastuullisuus on nousemassa kilpailuetekijäksi.

4.

Millainen rooli ympäristöllä on teidän organisaatiossanne?

Kyselyyn osallistujat saivat valita useammankin vaihtoehdon, joista valittiin

Ilmastonmuutoksen torjunta 26,8%

Huomioimme sen tuotesuunnittelussa 33,9%

Teemme ympäristölaskentaa 14,3%

Keskitymme laadun varmistukseen, terveellisyteen ja turvallisuuteen 42,9%

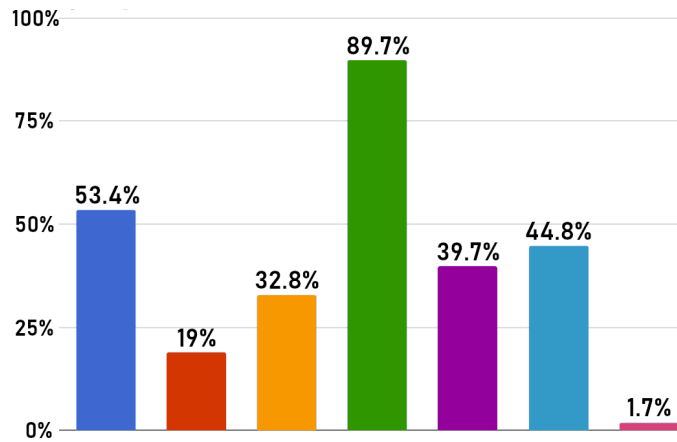
Meillä on kestävyysvisio ja / tai hiilineutraaliustavoite 12,5%

Se on osa ydinliiketoimintaamme /strategiaame 32,1%

En osaa sanoa 17,9%

5.

Millaisia tavoitteita pyritte ympäristöasioilla saavuttamaan?

Kyselyyn osallistujat saivat valita useammankin vaihtoehdon, joista valittiin

- Hiilijalanjäljen pienentäminen 53,4%
- Veden kulutuksen vähentäminen 19%
- Energiankulutuksen vähentäminen 32,8%
- Jättemäärään vähentäminen 89,7%
- Liiketaloudellinen hyöty 39,7%
- Organisaation imagohyöty 44,8%
- Ei tavoitteita 1,7%

6.

Minkälaisia haasteita olette kokeneet ympäristöasioiden hallinnassa?

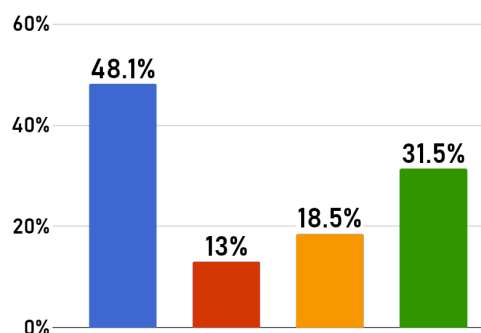
Kyselyyn osallistujat saivat valita useammankin vaihtoehdon, joista valittiin

Ajanpuute 44,8%

Rahan puute 12,1%

Henkilöstövaje 17,2%

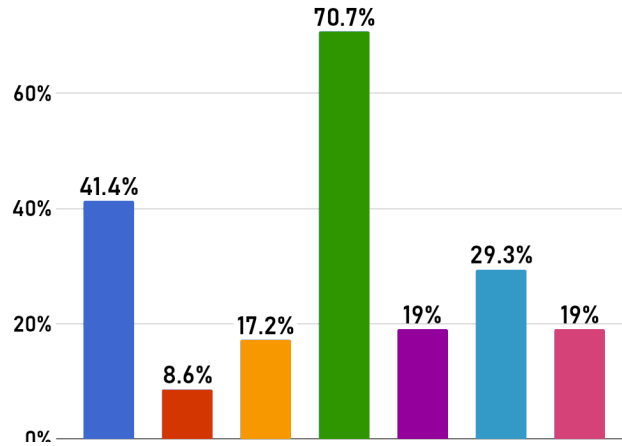
Teknisen kyvykkyyden vähyyys 25,9%

- Ajanpuute
- Rahan puute
- Henkilöstövaje
- Teknisen kyvykkyyden vähyyys

7.

Millaista hyötyä olette saavuttaneet ympäristöasioiden avulla?

Kyselyyn osallistujat saivat valita useammankin vaihtoehdon, joista valittiin

- Hiilijalanjäljen pienentäminen 41,4%
- Veden kulutuksen vähentäminen 8,6%
- Energiankulutuksen vähentäminen 17,2%
- Jättemäärään vähentäminen 70,7%
- Liiketaloudellinen hyöty 19%
- Organisaation imagohyöty 29,3%
- Emme ole saaneet hyötyä 19%

YLIJÄÄMÄTEKSTIILI

Ylijäämätekstiili on tarpeetonta, uudelleenkäytettävää ehjää tekstiiliä, kuten käyttämätöntä kangasta ja/tai kangaspakkoja. Muita termejä voivat olla ylivarasto tai sivuvirta.

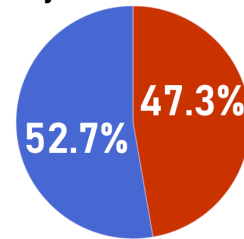
Leikkuujätteellä puolestaan tarkoitetaan materiaalin leikkaamisen yhteydessä syntyvää materiaalihukkaa eli jätettä.

Tuotannon tekstiilihävikki on materiaalia, joka tulee käyttökelvottomaksi tai arvottomaksi minkä tahansa tekstiilituotteen valmistusprosessin vaiheessa. Se voi kattaa myös raakakuidun, joka ei läpäise laadunvalvontaa.

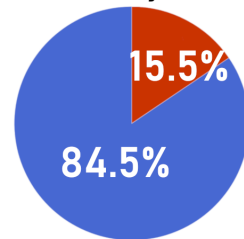
8. Jääkö organisaatioltanne ylijäämätekstiiliä ja leikkuujätettä?

52,7% vastanneista kertoi, että heidän organisaatiostaan jää ylijäämätekstiiliä ja leikkuujätettä puolestaan jää 84,5% organisaatioilta.

Ylijäämätekstiiliä

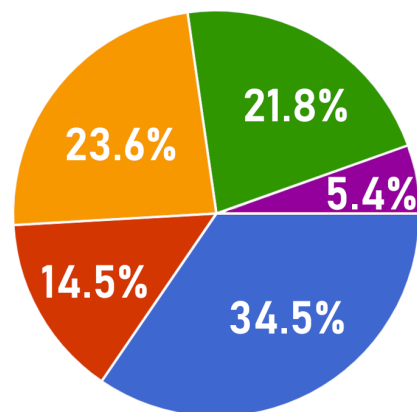
Leikkuujätettä

■ Kyllä ■ Ei

9. Voisiko organisaationne ylijäämätekstiiliä hyödyntää joku toinen toimija?

Ylijäämätekstiiliä hyödynnetään jo 23,6% vastanneista organisaatioista, kun 34,5% hyödyntäminen olisi mahdollista, mutta sitä ei vielä tehdä. 21,8% vastasi, etteivät tiedä voisiko heidän ylijäämätekstiiliään hyödyntää joku toinen ja 14,5% kertoi, ettei heidän ylijäämäänsä voida hyödyntää muualla.

■ Kyllä
 ■ Ei
 ■ Kyllä, hyödynnetään jo
 ■ En osaa sanoa
 ■ Jonkin verran hyödynnetään jo

Vastauksiksi saimme myös seuraavia kommentteja:

Ylijäämätekstiileistä suunnitellaan ja valmistetaan omia tuotteita, tai ylijäämää myydään edullisesti toiselle yritykselle tai lahjoitetaan esim. kouluille, yhdistyksille tms.

Leikkuujätettä ja tilkkuja voi käyttää vaatteiden ym tuotteiden valmistukseen

Käytän itse mahdollisimman paljon ylijäämätekstiiliä (määrästä/koosta riippuen) erilaisten pienempien myyntituotteiden valmistukseen yms. Myyn myös kirpputoreilla harrastelijoille tai suoraan muiden alan

käsityöläisille, joille käyttämäni kankaat sopivat tai lahjoitan ajoittain jonkun satsin esim. päiväkoteihin, kouluihin tai harrastelijoille. Vain leikkuujäte eli ihan pieni silppu menee varsinaiseen tekstiilikierrätykseen.

Pienimuotoisesti harrasteryhmät ja pienet valmistajat nimettiin mahdollisina ylijäämän käyttäjinä.

10.

Voisiko organisaationne hyödyntää jonkun muun toimijan ylijäämätekstiiliä?

Vastanneista 33,3% oli sitä mieltä, ettei heidän organisaationsa voi hyödyntää toisen toimijan ylijäämää. 26,3% toisen organisaation ylijäämän hyödyntäminen olisi mahdollista ja 21,1% vastasi, että heillä hyödynnetään jo toisten ylijäämää.

Vastauksia täydennettiin toiveilla materiaaleista ja määristä;

- Riittävän suuria kangaspaloja.
- Materiaaleista tulisi olla tarkat materiaali- ja pesutiedot, sekä korkea laatu ja sopivuus sen hetkiseen mallistoon tai tuotantoon.
- Toisen yrityksen "hutiostoksia" ja pakanloppuja.
- Kierrätysfarkkua, nahkaa, pitsiä.
- Vuorikankaat, kantit yms.
- Ohutta puuvillakangasta, pehmustemateriaalia, joustamattomia kankaita.

11.

Miten organisaationne hävittää tällä hetkellä ylijäämätekstiiliä?

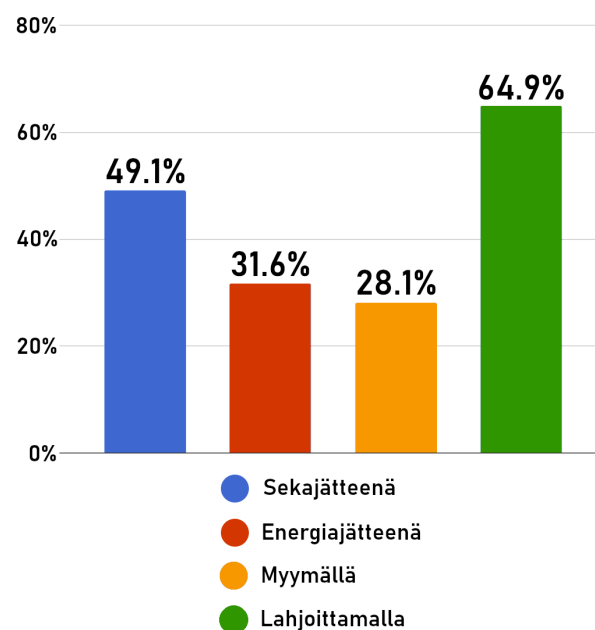
Kyselyyn osallistujat saivat valita useammankin vaihtoehdon, joista valittiin

Sekajäte 49,1%

Energiajäte 31,6%

Myymällä 28,1%

Lahjoittamalla 64,9%

KIERTOTALOUS

Kiertotalous pyrkii pitämään tuotteet ja materiaalit kierrossa mahdollisimman pitkään, jotta niiden arvo samalla säilyy. Kiertotaloudessa tuotanto ja kulutus synnyttävät mahdollisimman vähän hukkaa ja jätettä. Lähtökohtana tulisi olla mahdollisimman tehokas kierto ja jätteen synnyn ehkäisy. Materiaalien elinkaaren pidentäminen kierrätyskertoja lisäämällä tarkoittaa, että tekstiilien hävittämisen ja tuotannon päästöt tuotettua tekstiiliä kohden jäävät mahdollisimman pieniksi. Tekstiilimateriaalien hyödyntäminen on yksi kiertotalouden tavoitteista. Suomessa käytöstä poistetaan vuosittain noin 90 miljoonaa kiloa tekstiiliä (vuosi 2021 *), josta suurin osa hyödynnetään tällä hetkellä energiana. Tekstiilikierrätyksen yleistyessä, kiertotalousajattelun mukainen suljettu kierto ja tuotannon sivuvirtojen hyödyntäminen todennäköisesti lisääntyvät.

12.

Millaisia haasteita näette kiertotaloudessa organisaationne osalta tulevaisuudessa?

- *Liian monimutkainen kokonaisuus.*
- *Ohjauksen/neuvonnan puute, tiedonpuute, yhteistyön puute, koordinointi.*
- *Kiertotalouden laaja-alaisuus eri materiaaleineen.*

Konkreettisia ohjeita kaivataan edelleen ja ongelmana om materiaalien laaja-alaisuus;

- *Tarvitseeko eri materiaalit erotella ennen kierrätykseen laittoa, esim. napit pois, ketjut... puuvillat erikseen, keinokuidut erikseen jne.*
- *Konkreettiset keinot, mitä ja minne.*
- *Mihin voi kierrättää käytetyn tekstiilin.*
- *Selkeä ohjeistus mitä laitetaan mihinkin purkkiin.*

Aihe on isolle osalle vastaajista epäselvä, mutta muutama positiivinen kannanotto tuli myös;

- *Teemme jo nyt todella paljon ja jatkossa hyödynnämme enemmän ylijäämää ja teollisuuden sivuvirtoja jos mahdollista.*
- *Haluamme pysyä kehityksen rattailla tässä alaamme oleellisesti koskevassa aiheessa.*

Tahtoa ja halua siis löytyy.

* | <https://www.stjm.fi/uutiset/poistotekstiilien-aika-on-nyt/>

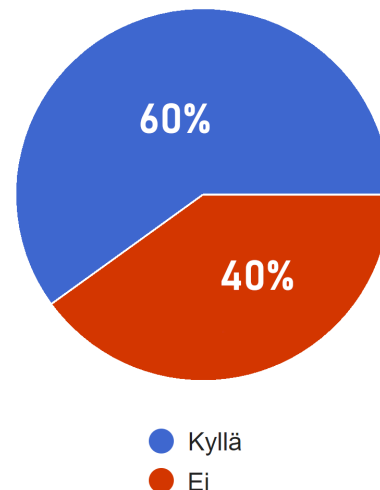
TUOTTAJAVASTUU

Tuottajavastuu tarkoittaa tuotteiden valmistajien ja maahantuojien velvollisuutta järjestää tuotteiden jätehuolto kustannuksellaan, kun tuotteet poistetaan käytöstä. Yrityksellä on siis vastuu tuotteen koko elinkaaresta. Jotta tuottajavastuu voitaisiin ulottaa tekstiileihin, tulee tekstiilien ominaispiirteet ottaa huomioon. Tekstiilien ominaispiirteet vaikuttavat siihen miten kestäviä, korjattavia ja kierrätettäviä ne ovat. Muista tuottajavastuun alaisista tuotteista poiketen, tekstiileille on ominaista materiaalin suuri vaihtelevuus.

Yksi keino tekstiilikierätyksen edistämiseen voisi olla tekstiilien vapaaehtoinen tuottajavastuujärjestelmä, jossa valmistajat ja maahantuojat sitoutuvat vastaanottamaan poistotekstiiliä.

13.
Kannatanko tuottajavastuun käyttöönottoa myös tekstiileille?

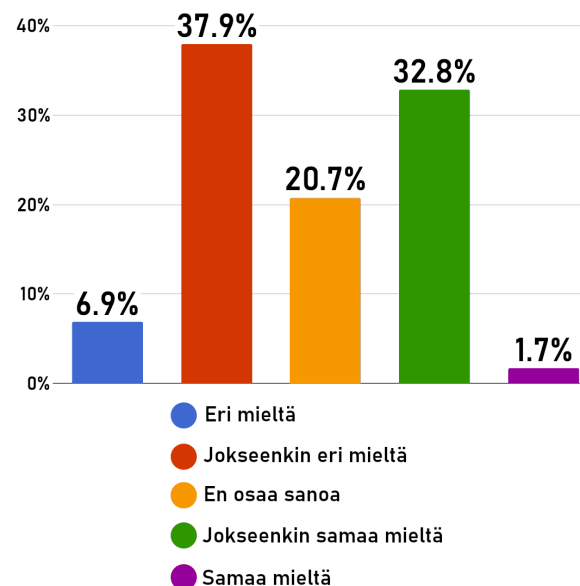
Vastanneista 60% oli tuottajavastuun kannalla, kun 40% ei puolestaan kannattanut tuottajavastuun laajentamista tekstiilialalle.

14.
Lopuksi pyysimme vastaajia arvioimaan kierrätystä koskevia väittämiä.

Olen tyytyväinen nykyiseen kierrätysjärjestelmään.

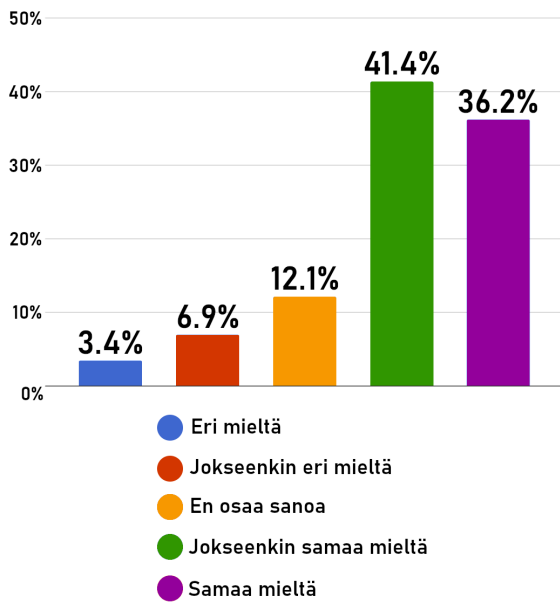
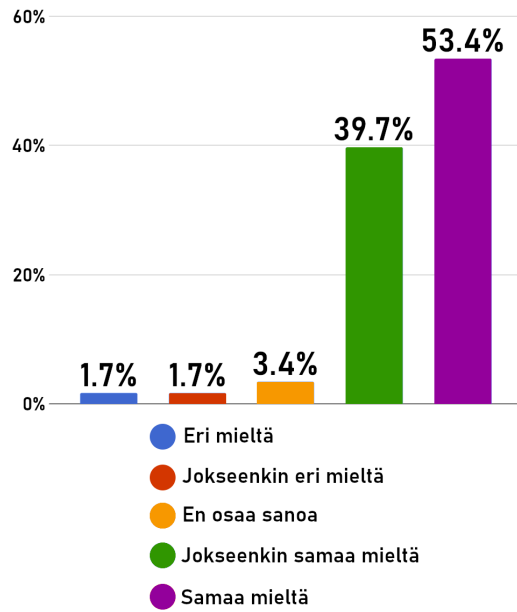
37,9% jokseenkin eri mieltä
32,8% jokseenkin samaa mieltä

Kierrätyksen merkitystä tulisi tuoda enemmän esille.

53,4% samaa mieltä

39,7% jokseenkin samaa mieltä

Organisaatiomme kierrättää jätteet.

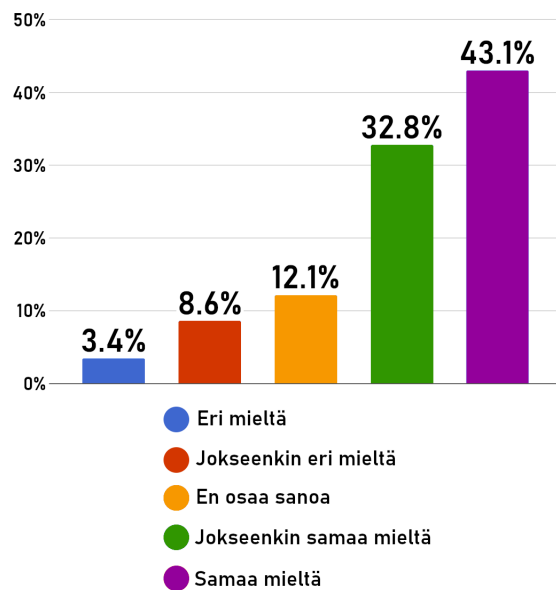
41,4% jokseenkin samaa mieltä

36,2% samaa mieltä

Kierrätys on tärkeä osa organisaatiomme kiertotaloutta.

43,1% samaa mieltä

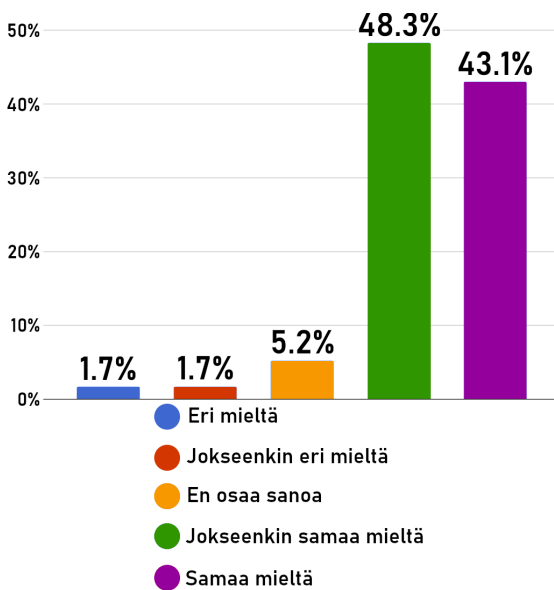
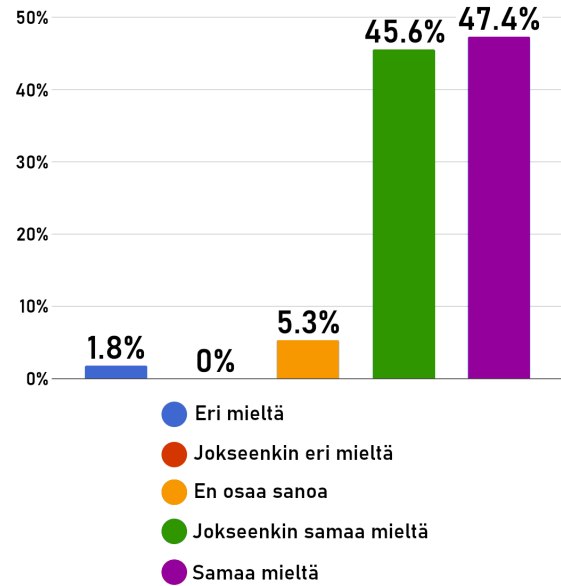
32,8% jokseenkin samaa mieltä

Vastuu kierrätyksen onnistumisesta on myös organisaatioilla.

47,4% samaa mieltä

45,6% jokseenkin samaa mieltä

Organisaatiomme on valmis tehostamaan kierrätystä omalta osaltaan.

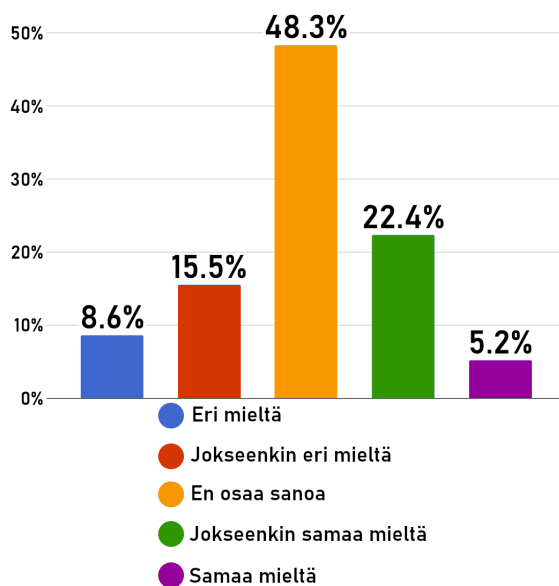
47,5% jokseenkin samaa mieltä

44,1% samaa mieltä

Kierrätyksen hinta- ja palvelutaso ovat tasapainossa.

48,3% en osaa sanoa

22,4% jokseenkin samaa mieltä

LOPPUSANAT

Monet pienet ja keskisuuret organisaatiot tarvitsevat taloudellista tukea tarvittavien kierrätys- ja kiertotaloustavoitteiden saavuttamiseksi. Keinojen tulee olla konkreettisia ja lähellä organisaatioiden arkea. Tekstiilialalla on paljon pieniä toimijoita, joille ilmasto- ja kiertotaloustyö ovat vielä uutta. Kyselyn tuloksista heijastuu, että kestävyys ja ilmasto ovat yhä tärkeämpiä tekstiilialan organisaatioille. Monelle alan toimijalle nykyinen järjestelmä ei kuitenkaan anna mahdollisuuksia toteuttaa vaadittavia kiertotaloustoimia.

Tavoitteet tulee asettaa realistisiksi koko alalle sekä sen yksittäiselle toimijalle. Käytännön tavoitteiden asettaminen, ilmastotyö ja onnistumisista viestiminen voivat antaa organisaatioille kilpailuetua. Tieto ja osaaminen eivät ole koko alan käytössä. Tietoisuutta eri materiaaleista, valmistusmenetelmistä sekä kierrätysmahdollisuuksista tulisi antaa alan organisaatioille. Yrityksiä tulisi kannustaa vaikuttamaan sidosryhmiinsä ja saamaan aikaan positiivisia kädenjälkivaikutuksia asiakkailleen

Toteutuessaan tuottajavastuujärjestelmän tulee ottaa huomioon Suomen kansalliset erityispiirteet, joita ovat kierrätettävien poistotekstiilien volyymi, maantieteelliset etäisyydet, väestön tiheys ja kiertotalouden ympärillä jo nyt toimivat markkinat sekä poistotekstiilien jo aloitettu erilliskierrätys.